

Sygn. akt I PZ 27/18

POSTANOWIENIE

Dnia 20 września 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło (przewodniczący)

SSN Bohdan Bieniek (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z powództwa M. B. (M. B.)
przeciwko A. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w B.
o ryczałty za noclegi, diety,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 20 września 2018 r.,
zażalenia strony pozwanej na wyrok Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.
z dnia 27 marca 2018 r., sygn. akt IX Pa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 11 października 2017 r., w sprawie z powództwa M. B. przeciwko A. Sp. z o.o. w B., zasądzone od pozwanego na rzecz powoda kwotę 242 euro oraz 180 zł tytułem diet, oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 27 marca 2018 r., na skutek apelacji powoda i zażalenia pozwanego, uchylono zaskarżony wyrok w pkt 3 i 4 i w

tym zakresie przekazano sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd odwoławczy stwierdził, że w toku postępowania dowodowego został dopuszczony dowód z opinii biegłego na okoliczność należnych powodowi diet. Natomiast nie przeprowadzono takiego dowodu w zakresie prawa do ryczałtu w związku z podróżami służbowymi kierowców. Dalej Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. wyrok z dnia 19 grudnia 2017 r., I PK 249/16), wskazano, iż pracodawca może w aktach prawa zakładowego albo w umowie o pracę ustalić niższy ryczałt za nocleg niż wynikający z przepisów powszechnie obowiązujących. Z tego względu świadczenie określone mianem diety mogło pokrywać wszystkie koszty socjalne pracownika, w tym także ryczałt. W końcu Sąd odwoławczy zwrócił uwagę na uchwałę składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r., III PZP 2/17 (OSNP 2018 nr 3, poz. 28).

Mając powyższe na uwadze, Sąd pierwszej instancji powinien ustalić, jakie kwoty z tytułu ryczałtu przysługują powodowi, uwzględniając osobowe źródła dowodowe odnośnie do naliczania ryczałtu za nocleg. Natomiast, jeżeli dieta rekompensowałaby wszelkie koszty podróży służbowej, to należy odnieść ten fakt do wysokości innych należności z tego tytułu, co zapewne obligować będzie do przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego. Stąd Sąd Okręgowy orzekł z mocy art. 386 § 4 k.p.c., bowiem w kwestii ryczałtów za nocleg konieczne jest przeprowadzenie postępowania dowodowego w całości.

Zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego złożył pełnomocnik strony pozwanej, zarzucając zaskarżonemu wyrokowi naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 386 § 4 zdanie 1 k.p.c., przez jego błędne zastosowanie w sytuacji, gdy w sprawie nie zachodziły żadne podstawy opisane w tej normie. Mając powyższe na uwadze, domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w K. oraz orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego.

W odpowiedzi na zażalenie powód wniósł o jego oddalenie i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest zasadne. Już na wstępie należy wskazać na charakter złożonego zażalenia w trybie art. 394¹ § 11 k.p.c., który zamyka się w płaszczyźnie formalnej (procesowej) kontroli zaskarżonego orzeczenia, a zwłaszcza na przesłankach uchylenia rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji. W ten sposób ukształtowane warunki brzegowe wykluczają ingerencję w merytoryczne stanowiska orzekających Sądów, co zdaje się kontestować strona pozwana w zażaleniu jak i powodowa w odpowiedzi na nie. Zakres kontroli, w tym trybie, ogranicza się do weryfikacji wskazanej przez Sąd pierwszej instancji podstawy prawnej uchylenia zaskarżonego wyroku. W sprawie chodzi o art. 386 § 4 k.p.c.

Przywołana norma posługuje się dwiema przesłankami uzasadniającymi uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Są nimi nierozpoznanie przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. W każdym z obu przypadków uchylenie wyroku na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. nie jest obligatoryjne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 1999 r., III CKN 146/98, LEX nr 50651). Tego rodzaju dyrektywa powinna oddziaływać w szczególności w sporach z zakresu prawa pracy, a to w kontekście postulatu szybkości postępowania i tym samym definitywnego rozstrzygnięcia o uprawnieniach pracowniczych.

Dodać do tego należy, że przesłanka „nierozpoznanie istoty sprawy” jest w orzecznictwie rozumiana jednolicie. Rozpoznanie istoty sprawy jest pojęciem węższym niż samo rozpoznanie i rozstrzygnięcie sprawy w ogóle (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999 nr 1, poz. 22). Oznacza ono zbadanie materialnej (istotnej) podstawy żądania pozwu oraz merytorycznych zarzutów pozwanego. Rozpoznanie istoty sprawy ma miejsce wtedy, gdy sąd wydaje wyrok stanowiący odpowiedź na żądanie powoda (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 2 października 2002 r., I PKN 482/01, LEX nr 577445; 8 grudnia 2016 r., II PK 264/15 i wskazane tam orzecznictwo).

Nadto art. 386 § 4 k.p.c. ma charakter normy szczegółowej, a to z kolei zgodnie z dyrektywą *exceptiones non sunt excendendae* nie upoważnia do rozszerzającej wykładni jego treści. Następstwem przyjęcia tego rodzaju opcji interpretacyjnej jest konstatacja o enumeratywnym wskazaniu przypadków, w

których może dojść do uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

W systemie apelacji pełnej, która zakłada kontynuację postępowania, celem postępowania przed Sądem odwoławczym jest zakończenie sporu między stronami, a na przeszkodzie temu nie stoi potencjalny obowiązek poszerzenia materiału dowodowego. W razie takiej konwersji Sąd odwoławczy będzie zobligowany do dokonania własnych ustaleń faktycznych, a następnie dokonania wykładni podstawy prawnej rozstrzygnięcia. *Ad casum* ten proceder był ułatwiony, gdyż już sam Sąd Okręgowy dostrzegł wyrażone w judykaturze Sądu Najwyższego poglądy, które w przedmiocie prawa do ryczałtu za noclegi w podróży służbowej kierowców w transporcie, obrazuje uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r., III PZP 2/17 (OSNP 2018 nr 3, poz. 28). Z tej perspektywy argumenty Sądu odwoławczego wskazujące na konieczność ponownego rozpoznania sprawy, sprowadzają się do poszerzenia materiału dowodowego w sprawie, co jest każdorazowo aktualizowane podczas postępowania apelacyjnego, a potencjalny obowiązek dopuszczenia dowodu z opinii biegłego, nie zmienia zasadniczo schematu procedowania w sprawie. Nie wpływa też na to fakt, że Sąd pierwszej instancji w części oddalił powództwo. W końcu możliwość orzeczenia reformatoryjnego na tym etapie sprawy jest zasadą, a nie wyjątkiem, nawet gdy zachodzi konieczność – tak jak w sprawie – przeprowadzenia dowodów w znacznej części, przy czym ten obowiązek łączy się z uprzednim ustaleniem sposobu wynagradzania powoda w związku z podróżami służbowymi. Uprawnienie sądu drugiej instancji do wydania orzeczenia kasatoryjnego w razie potrzeby przeprowadzenia postępowania dowodowego również w znacznej części art. 386 § 4 k.p.c. przewidywał do dnia 1 lipca 2000 r., przepis ten uległ jednak zmianie w wyniku wejścia w życie ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 48, poz. 554). Obecnie więc takie uprawnienie sądowi drugiej instancji nie przysługuje.

Suma wskazanych elementów obliguje do rozstrzygnięcia z mocy art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.

